

De Vondelcollectie in de Universiteitsbibliotheek

Alie Bijker a.bijker@ub.rug.nl
Henk Druiven h.c.g.druiven@ub.rug.nl

Af en toe wordt de Universiteitsbibliotheek verrijkt met bijzondere donaties. Zo ook in 2001, toen ze in bezit kwam van een prachtige collectie historische Vondeledities, een geschenk van prof. dr. J. Gerritsen, emeritushoogleraar Engelse taalkunde alsmede Engelse letterkunde der Middeleeuwen aan de RUG.

Gerritsens collectie bestaat uit ongeveer 220 edities uit de zeventiende en vroege achttiende eeuw van de werken van de dichter Joost van den Vondel (1587-1679), in 440 exemplaren, gebonden in 95 banden. Ze worden bewaard in de kluis van de Afdeling Bijzondere Collecties onder aanvraagnummer *uklu Vondel* (1-....).

Gerritsen's belangstelling voor Vondeledities dateert uit de jaren vijftig van de vorige eeuw, toen hij op de Koninklijke Bibliotheek in Den Haag werkte. Als analytisch bibliograaf hield hij zich toen bezig met problemen van herkomst, geschiedenis en transmissie van teksten, onder andere die van Vondel.

In 1964 werd hij benoemd tot hoogleraar aan de RUG en verhuisde naar Groningen. Om minder afhankelijk te zijn van de KB begon hij in 1970 zelf uitgaven van Vondels werken aan te kopen.

Gerritsen heeft onder meer onderzoek gedaan naar de oorspronkelijke tekst van Vondel's tragedie *Lucifer*, waarvan zes duidelijk verschillende edities bestaan, echter alle met 1654 als jaar van uitgave op het titelblad. Ook de vraag naar de eerste druk van *Palamedes*, waarvan zes uitgaven volgens het titelblad dateren van 1625, één van 1626, en dan pas weer één van 1630, heeft hij overtuigend opgelost: de uit-

gave uit 1626 blijkt de eerste te zijn. Deze heeft als impressum: T'Amsteldam, By Iacob Aertsz. Calom. Bij alle edities van 1625 staat letterlijk in het impressum: 'na de copie', dus, 'volgens het zetsel van'. Dat impliceert een eerdere uitgave.

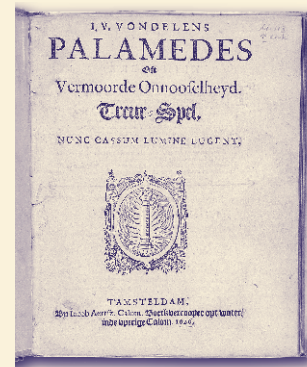
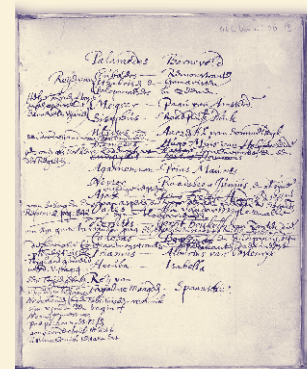
Bovendien bestaat er een exemplaar van de editie van 1626 dat Vondel geschonken heeft aan Constantijn Huygens, met een inscriptie van zijn hand gedateerd 1 november 1625. Volgens Gerritsen kan men er van uitgaan dat Vondel een man als Huygens toch wel een eerste editie geschonken zal hebben.

Over deze en andere problemen rond Vondeledities heeft professor Gerritsen diverse artikelen gepubliceerd. Van zijn hand is ook de inleiding op de Vondelcatalogus van de Universiteitsbibliotheek Amsterdam, samengesteld door A.C. Schuytvlot. De Amsterdamse collectie is met 3000 exemplaren de grootste Vondelverzameling ter wereld.

Vondel in Groningen

In de eerste twee eeuwen van haar bestaan bezat de Groningse Universiteitsbibliotheek helemaal geen exemplaren van Vondels werken. Pas in de bibliotheekcatalogus van 1841 komen er 23 voor.

Toen de collectie-Gerritsen in 2001 werd geschonken, bezat de UB ongeveer honderd uitga-

ven van vóór 1800, waarvan de helft niet voorkomt in de verzameling van Gerritsen. Hieronder bevinden zich opmerkelijk veel eerste edities.

De UB is erg blij met deze aanwinst, mede vanwege het cultuurhistorische belang van Vondel. Eeuwenlang is Joost van den Vondel beschouwd als onze nationale Prins der Dichters: niemand in het Nederlands taalgebied heeft zo veel geschreven en was zo bedreven in zo veel verschillende genres. Hij heeft het Nederlands 'glans, glinstering, gloed en vleugels' gegeven.

In de laatste decennia is de algemene belangstelling voor Vondel sterk afgenomen en zijn stukken worden nog maar sporadisch opgevoerd. Een eerste aanwijzing voor een hernieuwde interesse is misschien het feit dat het literaire tijdschrift *Bzzlletin* in maart

2002 een themanummer heeft gewijd aan Vondel. Met het vestigen van de aandacht op onze collectie hopen we deze trend voort te zetten.

De gehele Vondelcollectie is nu beschreven en verwerkt in de catalogus. De titels zijn op de gebruikelijke manier te vinden door te zoeken op auteursnaam, titel en jaar van uitgave. Een toegevoegde zoekleutel zijn de nummers uit de belangrijkste Vondelbibliografieën:

J.H.W.Unger, *Bibliographie van Vondels werken*, Amsterdam 1888, en A.C. Schuytvlot, *Catalogus van werken van en over Vondel: gedrukt vóór 1801 en aanwezig in de Universiteitsbibliotheek van Amsterdam*, Nieuwkoop 1987.

Klik daartoe bij 'zoekmogelijkheden' in de catalogus op 'decentrale onderwerpscode' en vul daar bijvoorbeeld in 'Unger 114' of 'Schuytvlot 4'. Als de UB de titel bezit, dan wordt hij gepresenteerd.

De Vondel-database

Op een aparte webpagina (zie de link onderaan dit artikel) wordt informatie gegeven over de Vondelcollectie, aangevuld met literatuurverwijzingen. De afzonderlijke titels zijn te vinden in de titellijsten, met genormaliseerde titels op alfabet en per genre, volgens de indeling van Schuytvlot.

Doorklikken leidt naar de betreffende titels in de catalogus.

Op deze manier is de collectie heel overzichtelijk gepresenteerd, zowel wat de afzonderlijke titels betreft als het totale bezit.

In tegenstelling tot wat gebruikelijk is zijn de webpagina's niet met de hand maar vanuit een database aangemaakt. De Vondeldatabase, of *dVondel* zoals deze in de loop der tijd is gaan heten, is via het internet te benaderen, via een zogenaamde webinterface. Alle gegevens die u vindt op de webpagina's zijn in de loop der tijd in *dVondel* ingevoerd.

De gekozen werkwijze heeft veel voordelen:

- Alleen informatie waarin de titels van elkaar verschillen, de kerngegevens, hoeven te worden ingevuld.
- Er kan met meerdere personen op verschillende plaatsen, ook thuis, aan worden gewerkt.
- Moet voor een andere toepassing of publicatie een nieuwe lijst worden gemaakt dan kan dit snel en eenvoudig gebeuren.
- Aanpassingen kunnen snel gerealiseerd worden.
- Er wordt gebruik gemaakt van de centrale back-upfaciliteit bij het RC.
- Tijdens de invoer worden de gegevens al gecontroleerd, waardoor er minder fouten voorkomen.

Gravure van David van Hoogstraten naar het portret van Filips de Koning

Vondel:

Op Mijne Afbeelding
Omnia longævo similis

Ik telde vijf en zeventig
Toen koning mij, dus levendig,
Tevoorschijn bracht op zijn paneel.
Wie van de kunst met kennis spreekt
Zegt dat hier slechts de spraak ontbreekt.
Men kroon' het koninklijk penseel

(gedicht in 1662; tekst naar druk van 1682)

Op de Afdeling Bijzondere Collecties zijn vanaf 29 oktober enkele vitrines met Vondeluitgaven te bezichtigen. Deze zijn ingericht ter gelegenheid van de Algemene Ledenvergadering van de Vrienden van de Universiteitsbibliotheek, op dinsdagavond 28 oktober, waar de Vondeliana centraal stonden. Professor Gerritsen heeft een lezing gehouden over zijn verzameling. Daarnaast werd de verwerking en de presentatie van deze collectie op de website toegelicht.

Alie Bijker is medewerker van de Afdeling Bijzondere Collecties van de Universiteitsbibliotheek Groningen

Henk Druiven is Web-ontwikkelaar bij de Universiteitsbibliotheek Groningen

Links

- De Vondelcollectie op de website van de UB: www.rug.nl/ub/deub/collectiesub/bijzonderecollecties/collecties/vondelcollectie/index
- De website van de Vrienden van de Universiteitsbibliotheek: www.ub.rug.nl/bib/vrienden/